

רגישות מטפלת ואיכות מעון - גורמי סיכון וגורמים ממתנים במסגרות טיפול לגיל הרך בישראל

א. סטורסקי¹, א. שגיא-שוורץ²

¹הפקולטה לחינוך, מחלקת הגיל הרך, המכללה האקדמית אורנים, טבעון; ²המחלקה לפסיכולוגיה, פקולטה למדעי החברה, אוניברסיטת חיפה, חיפה, ישראל

השיעור הגבוה של ילדים השוהים במסגרות חינוך לגיל הרך מעורר שאלות מחקריות באשר לאיכות הטיפול בהם. ההתמקדות בשאלת גורמי מגן וגורמי סיכון עבור תינוקות ופעוטות הניבה ממצאים אמפיריים שחלקם הצביעו על גורמי סיכון הנובעים ממסגרות טיפול באיכות נמוכה, ואחרים מצאו כי מסגרות חינוך באיכות גבוהה עשויות להוות גורמי מגן לילדים המגיעים מסביבה לא מיטיבה. בעקבות ממצאים אלה, ולאור המציאות הישראלית המאופיינת בתקני כוח אדם מצומצמים ובקבוצות טיפול גדולות, התעורר צורך באיתור גורמי מגן שיכולים לספק מענה למול נתונים אלה של איכות נמוכה. ההרצאה תתמקד בממצאי המחקר שמטרתו הייתה הערכת רגישות המטפלות במגוון מסגרות טיפול לגיל הרך בארץ, בדיקת האופן בו היא מתבטאת במסגרות בעלות אפיונים מבניים-איכותיים שונים, ובחינת הקשר בין רגישות מטפלת למעורבות הילד. נבחנה השאלה האם בתנאים של איכות מעון ירודה, רגישות המטפלת תהווה גורם ממתן, או לחילופין התנאים הקשים במעון יגברו על רגישות המטפלת גם אם היא טובה?

נחקרו 89 מסגרות טיפול לגיל הרך, (60 באיכות תקנית ו-29 באיכות שאינה תקנית); 89 מטפלות; 89 קבוצות תינוקות ו-89 תינוקות בני 15 חודשים. המטפלות נצפו וצולמו באפיזודות טיפוליות שונות וילדי המדגם צולמו במשחק חופשי. התצפיות נותחו באמצעות שני כלים מרכזיים: סולם למדידת מעורבות הילד וכלי המודד היענות רגשית של מטפלות. נמצא כי ההיענות הרגשית של המטפלת כלפי הילדים קשורה למעורבותם על פני כל המדגם. יחד עם זאת, בבדיקת קשר זה, בנפרד במסגרות טיפול תקניות ובנפרד במסגרות טיפול שאינן תקניות, נמצא כי ההיענות הרגשית של המטפלת קשורה למעורבות הילד רק במסגרות טיפול תקניות. רגישות המטפלת מאבדת את יעילותה במסגרות לא תקניות. ייחודיותו של המחקר הינה בהיקפו ובמתודולוגיה המאפשרת לבחון מסגרות חינוך באיכות תקנית לעומת אלה שאינן באיכות תקנית. הממצאים מעלים דאגה לגבי איכות הטיפול במסגרות בהן מספר מטפלות מצומצם אחראיות על מספר ילדים רב. ממצאים אלה מחזקים את הצורך ביצירת שינויים מבניים ותהליכיים במסגרות טיפול לגיל הרך בארץ.